

Vurdering av pasienters samtykkekompetanse

Del 3 av prosjektet «Bedre psykosebehandling» handler om å undersøke pasienters erfaringer med tjenestetilbudet de mottar. Det skjer ved at pasienter innenfor diagnosegruppene F20-29 inviteres til å fylle ut et spørreskjema som omhandler deres opplevelser av, og erfaringer med behandlingen de mottar. Parallelt fyller pasientens behandler ut et behandlerskjema. Det kan også bli aktuelt å intervju pasienter om deres erfaringer.

Studien gjennomføres i henhold til de etiske retningslinjene i Helsinkideklarasjonen (1964) med senere endringer, og er godkjent av Regional etisk komité øst (REK Øst). Vurderinger av gyldig samtykke er regulert av Helseforskningsloven (2008), og Pasient- og brukerrettighets-loven (1999). Hovedregelen er at samtykke skal være informert, frivillig, uttrykkelig og dokumentert. Deltagerne er i hovedsak over 18 år, men det åpnes opp for at pasienter mellom 16 og 18 år kan inkluderes. Et overordnet prinsipp er at studien skal ivareta deltagerens rett til selvbestemmelse, være til nytte, ikke skade og yte deltagerne rettferdighet.

Mennesker med en psykoselidelse er en sårbar gruppe, og flere kan være i en ikke frivillig relasjon til helsevesenet. Samtidig kan en slik sårbarhet ikke være nok til kollektivt å frata en gruppe mennesker muligheten til å fremme egne synpunkt. Det er rimelig å anta at noen pasienter aktuelle for studien kan ha redusert samtykkekompetanse da de fyller vilkåret for tvungent psykisk helsevern. Samtidig legges til grunn at selv om mennesker med psykose-lidelser i perioder kan ha nedsatt evne til å fatte autonome beslutninger, har de i hovedsak samtykkekompetanse på de aller fleste områder. Selv om pasienter kan være ganske preget av sin psykoselidelse er de derfor som regel fullt ut i stand til å vurdere sin deltagelse i ulike sammenhenger. Evnen kan være kortvarig svekket i en akutt fase av lidelsen, men gjenvinnes som regel raskt når situasjonen stabiliseres. Spørreskjema og intervju i denne studien vurderes som lite inngripende. Kravet til samtykkekompetanse kan derfor praktiseres slik at bare der det er åpenbart at pasienten ikke er i stand til å vite hva han/hun er med på, skal pasienten ekskluderes. Vurderingen gjøres av behandler før pasientene forespørres om deltagelse.

Som en konklusjon er vår vurdering at terskelen for bortfall av samtykkekompetanse i prosjektet «Bedre psykosebehandling» er høy, og knyttes til at personen åpenbart ikke er i stand til å forstå hva et samtykke, og egen deltagelse i studien, innebærer.

Prosjektleder og prosjektkoordinatorer